

De Sterre der Zee 75 jaar basiliek

Op 10 maart 1933 stond het grote nieuws in de krant: "Wij vernemen, dat het Z.H. den Paus heeft behaagd de O.L. Vrouwekerk te Maastricht te verheffen tot Basiliek (basilica minor)". Zo werd de verheffing van de Onze Lieve Vrouwekerk tot basiliek wereldkundig gemaakt. Op 15 augustus 1932 had pastoor Franciscus Brune met een mooie Latijnse brief de aanvraag in Rome ingediend. De kerk van Onze Lieve Vrouw Tenhemelopneming, zo schreef hij, "de oudste en de mooiste kerk van heel Nederland", was een oude bisschopskerk, een kerk met belangrijke relieken, en een kerk met een levendige Maria-devotie. Daarom verzocht hij aan de kerk de titel van Basilica Minor te verlenen. Een en ander was natuurlijk allang in Rome geregeld door "vader-bisschop" Lemmens. Op 20 februari 1933 ondertekende kardinaal Eugenio Pacelli (de latere paus Pius XII), namens paus Pius XI, de 'breve', de oorkonde waarbij de Onze Lieve Vrouwekerk van Maastricht tot basilica minor werd verheven.

Sinds 1981 mag een basiliek als ereteken het pauselijk wapen voeren: twee gekruiste sleutels van goud en zilver, bekroond door de pauselijke tiara, op een schild van rood.

De feestelijke verheffing

De verheffing werd plechtig gevierd op Paasmaandag 17 april 1933. De kerk was afgeladen toen de celebranten binnentrokken. De plechtige hoogmis werd

opgedragen door pastoor Brune, met "grote pontificale assistentie", zoals dat toen heette, van mgr. Kerkhofs, bisschop van Roermond, en mgr. Kerkhofs, bisschop van Luik. Tijdens de mis las "vader-bisschop" Lemmens de pauselijke 'breve' voor, waarbij de Onze Lieve Vrouwekerk tot basiliek werd verheven, en hield hij een toespraak, die eindigde met de vurige oproep: "Respice stellam et voca Mariam! Ziet op naar de sterre en roept Maria aan!"

De processie

Bij gelegenheid van de verheffing van de Sleuvrouwe tot basiliek werd ook de oude processie weer in ere hersteld. De processie trok rond het Onze Lieve Vrouweplein, en daarna via de Stokstraat weer terug naar de kerk. Zo werd de traditie van de processie op Paasmaandag, daterend uit de tijd dat het beeld van de Sterre der Zee nog bij de Franciscanen stond, maar die in onbruik was geraakt, weer nieuw leven ingeblazen. Mgr. Lemmens trok elke keer ook zelf mee. Daarmee opende hij een traditie die tot op de dag van vandaag levend is gebleven, want nog ieder jaar gaat de bisschop van Roermond of zijn hulpbisschop op Paasmaandag voor.

Wat is een basiliek?

"Basiliek" is een eretitel die door de paus aan belangrijke kerken gegeven kan worden. Er zijn 'grote basilieken' (basilicae maiores) en 'kleine basilieken' (basilicae minores). De 'grote basilieken' zijn de Sint-Jan van Lateranen, de Sint-Pieter, de Sint-Paulus buiten de Muren, en de Santa Maria Maggiore in Rome, en de twee basilieken van Assisi. Andere kerken in Rome zijn 'kleine basilieken'. Sinds de 19e eeuw hebben pausen de titel basilica minor ook aan kerken buiten Rome gegeven.

Een basiliek mag op het priesterkoor twee eretekenen plaatsen: het tintinnabulum (een staf met een klokje) en het conopeum (soort ereparasol met afbeeldingen). Deze twee symbolen stammen uit een ver verleden. In het Oosten werden belangrijke personen voorafgegaan door een dienaar die een zonnenscherm of regenscherm, een conopeum, boven het hoofd van die belangrijke persoon hield. Een andere dienaar ging vóór het rijtuig uit om met een belletje, het tintinnabulum, de weg vrij te maken. Dit Oosterse gebruik werd door de pausen voor hun basilieken in Rome overgenomen. Bij die kerken bleven deze objecten dan ook gemakshalve in de kerk staan, voor het geval de paus zou komen. Later werden het prestige-objecten en eretekenen die de waardigheid van een basiliek aanduiden.

Het tintinnabulum van de Onze Lieve Vrouwekerk is vervaardigd door het atelier Kersten, naar ontwerp van de Maastrichtse beeldhouwer Charles Vos. Het conopeum werd gemaakt door de zusters Franciscanessen van de Miséricorde aan de Capucijngang.

In 1981 heeft paus Johannes Paulus II de privileges van basilieken nog uitgebreid. Om de verbondenheid met de Heilige Stoel duidelijk te maken, bepaalde hij dat basilieken boven de ingang van de kerk het pauselijk wapen of het wapen van de Heilige Stoel mogen aanbrengegen. In 1983, bij gelegenheid van het gouden jubi-

leum van de basiliek van Onze Lieve Vrouw, is dan ook boven de ingang van de Sterre der Zeekapel het wapen van de Heilige Stoel aangebracht, met de pauselijke kentecken, de tiara (driedubbele kroon) en twee gekruiste sleutels, één van goud en één van zilver. Het kunstwerk werd vervaardigd door de kunstmid George Kimmerling en de kunstschilder Daan Wildschut.

De verheffing tot basiliek zal plechtig herdacht worden op Paasmaandag 24 maart, om 10 uur, met een Pontificale Hoogmis, waarbij mgr. dr. E. de Jong, hulp-bisschop van Roermond, hoofdcelebrant zal zijn. Ook zal

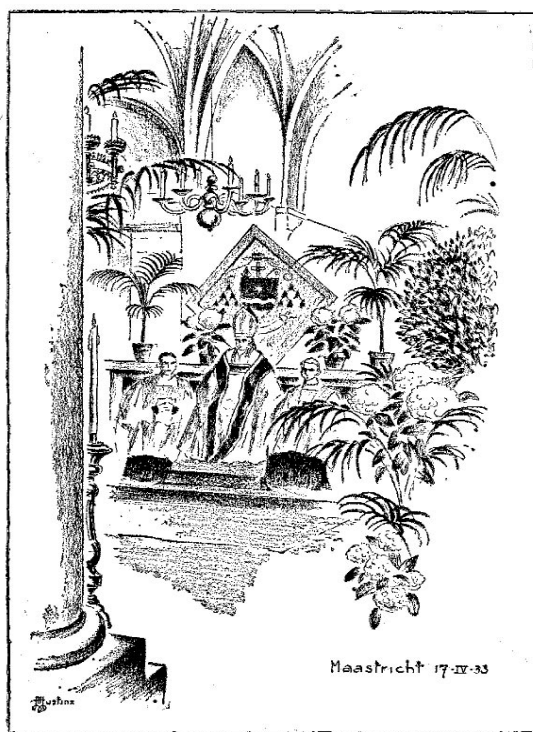
dan het boekje "75 jaar basiliek Sterre der Zee Maastricht" gepresenteerd worden, waarin vele herinneringen van oude Maastrichtenaren aan de vroegere jaren van het leven in en rondom de basiliek zijn vastgelegd. Na de Hoogmis vindt de traditionele processie plaats via Koeistraat, Stenen Brug, Sint Pieterstraat, verzorgingshuis Molenhof (rustaltaar), Kleine Looiersstraat, Achter de Molens, Witmakersstraat en Cortenstraat. In de loop van het jaar zullen nog meerdere vieringen en festiviteiten georganiseerd worden in het kader van "75 jaar basiliek Sterre der Zee".

Régis de la Haye

Bronnen: Archief Parochie Onze Lieve Vrouw, inv.nr. 193 en aanvulling op dit archief, pl.nr. 302 (= krantenknipsels).

Het tintinnabulum van de Onze Lieve Vrouwekerk, met de datum van de verheffing tot basiliek: 20 februari 1933.

Bisschop Lemmens tijdens de hoogmis bij de verheffing van de Onze Lieve Vrouwekerk tot basiliek. Tekening van mr. Alphons Hustinx in De Maasbode van 18 april 1933.

Dit is de enige ons bekende foto van de verheffing van de Onze Lieve Vrouw tot basiliek in 1933. De kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders verlaten de kerk na de plechtigheid. De auto van mgr. Kerkhofs staat al klaar, de chauffeur spoedt zich om voor monseigneur het portier open te doen. Achter de chauffeur, v.l.n.r.: mgr. J. Kerkhofs (bisschop van Luik van 1927 tot 1961), kapelaan Tilmans, ?, pastoor J. Ingendael (oud-kapelaan van de Onze Lieve Vrouw, van 1930 tot 1938 pastoor van de Lambertuskerk). Rechts naast de kerkdeur: Lambert Vermeulen, hulpkoster. Welke lezer van De Maaspost heeft foto's van de verheffing van de Onze Lieve Vrouw tot basiliek? U kunt zich melden bij het Regionaal Historisch Centrum Limburg, Sint Pieterstraat 7, Maastricht, tel. 043 - 328 55 00.

Archiefspokkels

De vaste rubriek 'Archiefspokkels' wordt verzorgd door medewerkers van het Regionaal Historisch Centrum Limburg. Elke twee weken een

hele pagina met een nieuw verhaal, opgediept uit de archieven van Maastricht. Eerder verschenen sprokkels kunt u nog eens nalezen op www.rhcl.nl.

Regionaal Historisch Centrum Limburg, Sint Pieterstraat 7, 6211 JM Maastricht, tel. 043 - 328 55 00, info@rhcl.nl

ARCHIEF

regionaal
historisch
centrum
limburg